

ный метод рассматривает и описывает минимальную рамку с которым должен руководствоваться банк при проведении стрес-тестов (например: риск на ковенантских обязательствах, риск фондирования/ликвидности и др.).

При наличии низкого качества статистической информации, в том числе для придания стрес-тестам ориентацию на будущее, основные часты стрес-тестов должны проводиться на уровне транзакций.

Стрес-тесты должны включать в себя системные экономические и секторного значения шоки, воздействие которых на банк материальны. Одновременно должно предусматриваться как положительные корреляционные так и те шоки воздействия в месте которых не исключено. Это не исключает то что, банк должен одновременно выдержать все эти шоки. Для снятия этих шоков адекватный объем капитала будет зависеть от тех контрациклических и консервационных буферов которых устоновит Государственный Банк Грузии. А также со стороны банка в стрессовой ситуаций привлечено дополнительного капитала. Для части стрессового сценария возможно применять показателя надзирательного минимального капитала, а для целого сценария только платежеспособность.

საქართველოს საბანკო სისტემის მდგრადობის ხარისხი უკანასკნელ წლებში თანდათანობით ამცოცხდა, რაც მიღწეულ იქნა საბანკო სისტემაში სტრუქტურული გარდაქმნებისა და სრულყოფის, ცალკეული საბანკო დაწესებულებების სტაბილურობის ლიკვიდურობისა და გადახდისუნარიანობის გაუმჯობესებით. კერძოდ, საქართველოში ჩამოყალიბდა კომერციული ბანკების აქტივების, საკრედიტო დაბანდებაების, მოზიდული სახსრების, ანაბრების მოცულობის და წმინდა მოგების ზრდის ტენდენცია. ზემოთქმულს ხელი შეუწყო კომერციული ბანკების მხრიდან სტრეს-ტესტების მეთოდურად განხორციელებამ, რაც განპირობებულია ქვეყნის ეროვნული ბანკის მოთხოვნით.

რამდენადაც აღნიშნულ სტატიაზე მუშაობა უფრო ადრე დავიწყეთ ვიდრე საქართველოს ეროვნულ ბანკს გამოეყოფოდა საბანკო ზედამხედველობის ფუნქცია, ავტორები იტოვებენ იმედს, რომ აღნიშნულ კვლევაში ეროვნული ბანკის როლის შესახებ საუბარი არ იქნება არასწორად გაგებული. საბანკო ზედამხედველობის ფუნქციის ჩამოთმევის საკითხის განხილვა ცალკე საკვლევი მასალა და თემაა.

საქართველოს ეროვნული ბანკი თანმიმდევრულად ავითარებს სტრეს-ტესტების მეთოდოლოგიას. მნიშვნელოვანია იმ სცენარებისა და რისკ-ფაქტორების გამოვლენა და შე-

ფასება, რომელთაც შეუძლიათ გავლენა მოახდინონ ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე. შესაბამისად, ბანკმა რეგულარულად უნდა აწარმოოს სტრეს-ტესტები და განიხილოს შედეგები ზედამხედველთან. მოცემული კვლევა განმარტავს ზოგად პრინციპებს და აღწერს იმ ძირითად მინიმალურ ჩარჩოს, რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს ბანკმა სტრეს-ტესტების ჩატარებისას.

სტრეს-ტესტი უნდა ჩატარდეს მთლიანად ბანკის დონეზე (ნტერპრისე ლეველ სტრესს) და მოხდეს ბანკის მთლიან ფინანსურ მდგომარეობაზე სხვადასხვა შოკისა და მათთან ურთიერთდაკავშირებული ეფექტის შეფასება. მაგალითად, მაკრო შოკების გავლენა საკრედიტო რისკზე, ლიკვიდობაზე, მომგებიანობაზე. ასევე, გაცვლითი კურსის ცვლილების სცენარის შეფასების დროს გათვალისწინებული უნდა იქნას მისი ეფექტი ბანკის ბალანსის გადაფასებაზე (საბაზრო რისკი), აქტივების ხარისხზე (საკრედიტო რისკი), ვალდებულებების კოვენანტებზე (პერსონალური სივრცე, კერძო სივრცე) (ლიკვიდობის/ფონდირების რისკი) და სხვა.

სტატისტიკური ინფორმაციის დაბალი ხარისხის გამო, ასევე, სტრეს-ტესტებისათვის უფრო მეტად მომავალზე ორიენტირებული ხასიათის მისაცემად, სტრეს-ტესტების ძირითადი ნაწილი, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, უნდა ჩატარდეს ტრანზაქციის დონეზე (Transaction level stress). მოცემული მეთოდი გულისხმობს ეკონომიკური პარამეტრების ცვლილების შედეგად მსესხებლის გადამხდელუნარიანობის შეფასებას, რის საფუძველზეც უნდა მოხდეს მიღებული შედეგების აგრეგირება და ინტეგრირება მთლიანად ბანკის დონეზე განხორციელებულ სტრეს-ტესტში.

სტრეს-ტესტები უნდა მოიცავდეს ეკონომიკური ხასიათის სისტემური და სექტორული მნიშვნელობის შოკებს, რომელთა გავლენაც ბანკზე მატერიალურია. ერთდროულად უნდა იქნას გათვალისწინებული როგორც დადებითად კორელირებადი, ასევე ის შოკები, რომელთა ერთდროული მოხდენა არ არის გამორიცხული. ეს არ გულისხმობს, რომ ბანკმა ერთდროულად უნდა გაუძლოს ყველა შოკს. ამ შოკებისთვის ადეკვატური კაპიტალის მოცულობა დამოკიდებული იქნება იმაზე, თუ რა მოთხოვნებს დააწესებს სებ-ი კონტრციკლური და კონსერვაციის ბუფერებისთვის, ბანკის მხრიდან სტრესულ სიტუაციაში დამატებითი კაპიტალის მოზიდვის შესაძლებლობაზე. ამასთან, სტრესული სცენარის გარკვეული ნაწილი-

სათვის შესაძლოა მისაღები იყოს საზედამხედველო კაპიტალის მინიმალური მაჩვენებლის დაცვა, ხოლო მთლიანი სცენარისათვის მხოლოდ გადახდისუნარიანობა.

სტრეს-ტესტების ჩარჩოს შემდგომი დახვეწისათვის, მაკრო სტრეს-ტესტებთან ერთად, საქართველოს ეროვნული ბანკი ავითარებს მიკრო სტრეს-ტესტების ჩარჩოს. აღნიშნული მიდგომა უფრო მაღალი სიზუსტის მიღწევის საშუალებას იძლევა, ითვალისწინებს რა საკრედიტო რისკის ამსახველ კოეფიციენტებს. სტრეს-ტესტების შედეგების ინტენსიური გამოყენება მოხდება ბაზელ II-III-ის საზედამხედველო განხილვის პროცესის ფარგლებში.

საზედამხედველო სტრეს-ტესტების მეთოდოლოგია ბანკებისათვის მნიშვნელოვანია იმ სცენარებისა და რისკ-ფაქტორების გამოვლენისა და შეფასებისათვის, რომელთაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე. შესაბამისად, ბანკმა რეგულარულად უნდა აწარმოოს სტრეს-ტესტები და განიხილოს შედეგები ზედამხედველთან. აღნიშნული, ასევე მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს ბაზელ II და III მიხედვით საზედამხედველო განხილვის დროს ბანკის შიდა კაპიტალის ადეკვატურობის შეფასებისას. მოცემული მეთოდური სახელმძღვანელო განმარტავს პრინციპებს და აღწერს იმ ძირითად მინიმალურ ჩარჩოს, რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს ბანკმა სტრეს-ტესტების ჩატარებისას.

ძირითადი სტრესული სცენარი მოიცავს შემდეგ პარამეტრებს: მშპ და მისი სექტორული განაწილება, საოჯახო მეურნეობის შემოსავლები, უმუშევრობა, სავალუტო კურსი, უძრავი ქონების ფასები, საპროცენტო განაკვეთები და სასაქონლო პროდუქტების ფასები, სექტორული რისკები და ასევე სხვადასხვა ქვეყანაში ეკონომიკური არასტაბილურობა ან სავაჭრო ბარიერები.

დამატებით, ბანკმა უნდა გამოავლინოს მისთვის სპეციფიკური ფაქტორები, რომელთაც ცვლილება მნიშვნელოვან გავლენას იქონიებს ფინანსურ მდგომარეობაზე. მაგალითად, საბანკო ჰოლდინგის საკრედიტო რეიტინგის დაქვეითება, შემოსავლების მხრივ გარკვეულ პროდუქტებზე კონცენტრაცია, რომელთაც სტრეს-ტესტების ჩარჩო არ ფარავს და სხვა დამატებითი ფაქტორები, რომელთა მიმართ ბანკი მატერიალურად მგრძნობიარეა.

სტრეს-ტესტების მიზნებისათვის საბანკო ინსტიტუტის აქტივები და გარეგანსური მუხლები უნდა დაიყოს შემდეგ კატეგორიებად:

1. კორპორატიული პორტფელი (საბალანსო, გარესაბალანსო) — ინდივიდუალურად შესაფასებელი;
2. კორპორატიული და მცირე/საშუალო პორტფელი (საბალანსო, გარესაბალანსო) — შერჩევით შესაფასებელი;
3. საცალო პორტფელი (საბალანსო, გარესაბალანსო) — შერჩევით ან სხვადასხვა მოდელის საშუალებით შესაფასებელი;
4. ფიქსირებული აქტივები — შენობა-ნაგებობები, მიწა;
5. დასაკუთრებული ქონება — შენობა-ნაგებობები, მიწა;
6. სხვა აქტივები;
7. ინვესტიციები არასაფინანსო კომპანიებში;
8. ინვესტიციები საფინანსო კომპანიებში;
9. ლიკვიდური აქტივები, ბანკთაშორისი ჩათვლით;
10. სხვა გარეგანსური მუხლები.

ზემოთ წარმოდგენილის გარდა, ბანკმა ინდივიდუალურად უნდა მოახდინოს ისეთი რისკების იდენტიფიცირება და მათზე სტრეს-ტესტების ჩატარება, რომელთა მიმართაც მისი აქტივები და გარესაბალანსო მუხლები მგრძნობიარეა აქტივების დარჩენილი სამი კატეგორიისთვის ("სხვა აქტივები", "ლიკვიდური აქტივები, ბანკთაშორისი ჩათვლით", "სხვა გარეგანსური მუხლები"). სტრეს-ტესტი უნდა ჩატარდეს ბანკის დისკრეციით და მეთოდოლოგიით, რაც წინასწარ უნდა შეთანხმდეს საქართველოს ეროვნულ ბანკთან.

ბანკმა უნდა უზრუნველყოს პორტფელის ჩაშლა ერთგვაროვან კატეგორიებად და მოახდინოს პორტფელის ძირითადი მაჩვენებლების (მაგ. მსესხებელთა დაყოფა შემოსავლის მოცულობების მიხედვით) განაწილება. განსაზღვროს სტრესის შემდეგ ძირითადი მაჩვენებლების ლიმიტები, რომელიც გავლენას მოახდენს სესხის კლასიფიკაციაზე. აღნიშნული ლიმიტები უნდა შეთანხმდეს ბანკის ზედამხედველთან. ამასთან, საცალო პორტფელში მოხვედრილი სესხები, რომლებსაც დაფარვის წყარო გააჩნია ბიზნესიდან, სტრეს-ტესტების მიზნებისათვის ანალიზს დაექვემდებარება კორპორატიული მსესხებლების ანალოგიურად. შეფასების განსხვავებული მიდგომის მიუხედავად, მსგავსი სესხები დარჩება შესაბამის კატეგორიაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კოვზანაძე ი. თანამედროვე საბანკო საქმე: თეორია და პრაქტიკა
http://www.sabanko.com/wignisshinaarsi/ T.4 გვ.101-114
2. მანაგაძე ი. „საქართველოს საბანკო სისტემა XXI საუკუნის მიჯნაზე“ ჟურნ. „ბანკი.“ 2000. №1. გვ. 3.
3. Brunnermeier, M., A. Crockett, C. Goodhart, A. Persaud, and H. S. Shin. 2009. The Fundamental Principles of Financial Regulation. Geneva and London: International Center for Monetary and Banking Studies, and Centre for Economic Policy Research, London. gv.32-57
4. Лаврушина О. И. „Банковская система в современной экономике“ [учебное пособие] – 2-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2012. – 368 с.
5. Тавасиев А. М. Банковское дело: управление кредитной организацией. [Текст] Учебное пособие. М.: Издательско-торговая корпорация 2007.– 668 с.

კორპორაციული მართვის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებანი საქართველოში

კახაბერ ჟღენტი - საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიის მიზანია, რომ საქართველოში დღეისათვის არსებული ბიზნეს გარემოს ყველაზე პოპულარული ტენდენციაა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა და I-ზე გასვლის პერსპექტივების უზრუნველყოფა. აქედან გამომდინარე, კომპანიისათვის მეტად მნიშვნელოვანია კორპორაციული მენეჯმენტის საკითხების დარეგულირება, რომელიც მეტად საყურადღებოა ინვესტორისათვის. დასაბუთებულია, რომ საქართველოში კორპორაციული მართვის პრობლემების მინიმუმამდე დასაყვანად აუცილებელია: კორპორაციათა სამეთვალყურეო საბჭოში წარდგენილი იქნეს დამოუკიდებელი წევრები, რომლებიც ინვესტორისათვის გარკვეულ გარანტიას წარმოადგენენ; გაძლიერდეს კომპანიის შიდა კონტროლი და მონიტორინგი; კომპანიებში ჩამოყალიბდეს ისეთი დამხმარე ორგანოები, როგორიცაა კომი-

ტეტები და კორპორაციული მდივანი; დაინერგოს შეფასების მექანიზმი, რომელიც წარმატებით ფუნქციონირებს დასავლეთის ქვეყნებში, რათა კომპანიონებმა განსაზღვრონ რამდენად ნაყოფიერია მმართველობითი ორგანოების ფუნქციონირება და რა ნაკლოვანებები გააჩნია მათ საქმიანობას; სახელმწიფომ, თავის მხრივ, განსაზღვროს კომპანიათა მართვის მინიმალური სტანდარტები და დანერგოს უფრო ეფექტური და მოქნილი მარეგულირებელი ნორმები.

საკვანძო სიტყვები: კორპორაციული მართვა, კორპორაციული მდივანი, კორპორაციული მენეჯმენტი, კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა.

Main directions of improvement of corporate governance in Georgia

Kakhaber Jgenti

Summary